

Charles Darwin.

En lifsbild.

Det måste blifva en senare tid förbehållet att uppskatta hela storheten af den förlust, som drabbat den vetenskapliga världen genom den britiska naturforskarens den 20 april timade frånfalle. Men icke endast den vetenskapliga världen har förlorat honom, utan äfven alla de, som tro på vetandets och humanitetens framskridande, begråta honom. Och de som i lifvet stått honom närmare, kunna denna gång ej trösta sig med den tanken, att han ju fullbordat sitt lefnadsmål och anvisat forskningen nya och utsigtsrika banor, att den inom andens värld sällsporda tillfredsställelsen, att ha fått upplefva den fulla segern af sina idéer hos alla de forskare, som varit i stånd att bedöma hans verksamhet, kommit honom till del, ty de veta, att den i sitt sjuttiofjerde år afidne åldringen allt ännu var en arbetare såsom få, en i första ledet stående anförare, som ända till den sista tiden nästan årligen skänkte världen ett betydande verk och som efterlemnade ännu hela högar af iakttagelser och anteckningar, dem han, outtröttligt verksam, ämnade bearbeta. Det gick annorlunda. Hans anhöriges förhoppningar, som stödde sig på hans ända till de sista åren utomordentliga själsfriskhet, och på den inom släkten ärftliga höga åldern — hans far Fr. Robert Darwin blef 83 år gammal — hafva blifvit bittert svikna. Ett illamående, som redan varade sedan flere veckor, men icke hindrade honom, att ända till för få dagar sedan arbeta på lösningen af ett viktigt problem — den engelska tidskriften »Nature» innehöll ännu den 6 april en liten artikel af hans penna — har satt en oväntad gräns för hans för vetenskapen så oändligt fruktbara lif.

Darwins yttre lefnadslöpp var mycket enkelt, då han helt och hållet blott uppgick i kärleken till naturkunskapen och icke sträfvade efter yttre utmärkelser och ära, som likväl i rikt mått tillföll honom. Född den 12 februari i Shrewsbury, kände han ända sedan sin tidigaste ungdom en oemotståndlig dragning till naturen, hvilken i hans ungdomsår yttrade sig i ett ifrigt samlande af allehanda naturföremål. Han sjelf ansåg denna böjelse medfödd och ärfd af hans farfar, den berömde engelske läkaren, skalden och naturforskaren dr Erasmus Darwin (1731—1802). Det är ett i vetenskapen om ärftlighet af kropps- och själsförmögenheter helt visst mycket anmärkningsvärdt faktum, att denne farfar samtidigt med Goethe och långt före Lamarch i mycket bestämda drag framhållit och med en skärpa, som i sanning måste förvåna, uttalat den teori om lifsformernas småningom skeende utveckling till högre former, dem hans sonson sedan bragt till allmänt erkännande.

Sonsonen besökte ända till år 1825 skolan i sin fädernestad, för derpå i sitt sextonde år till universitetet i Edinburg och begaf sig tvenne år sednare till Cambridge, der han förvärfvade sig den akademiska graden. Med den stora enkelhet och ärlighet, som alltid utgjort grunddraget i hans väsen, har han sednare ofta beklagat, att icke under sina första akademiska år hafva studerat mera, utan offrat för mycken tid åt den med kärleken till naturen så beslägtade samlareifvern och jagten. Det ser ut som om det till en början skulle hafva varit hans afsigt, att likt fadren egna sig åt läkarekallet, ty han berättar, att undersökningen af menskolic uppfyllde honom med en oöfvervinnelig vämjelse, som han längre fram djupt beklagade. Äfven denna karaktersegenskap, en stor mildhet och finkänslighet, som ännu den sista tiden uttryckte sig i hans deltagande i bekämpandet af vissa *utväxter* i vivisektionssträfvandet*), tyckes han hafva ärfat af sina föräldrar, ty han berättar i sin farfars lefvernesbeskrifning, som han författade såsom en inledning till ett Essay af den som skriver dessa rader, att medkänslan hos hans far för andras lidanden var så stor, att den nästan förbittrade hans lif, emedan han ej såsom läkare kunde undandraga sig anblicken deraf.

I Cambridge vann han en vän för hela lifvet i botanices-professorn Henslow, som erkände den unge mannens snille och som riktade hans håg från det ifriga samlandet af mineralier, växter, konkylier, insekter, foglar, m. m. till allvarligare vetenskapliga iakttagelser på det botaniska och zoologiska, samt isynnerhet det geologiska gebitet. Om han hittills såsom en slaf hade arbetat på upprättandet af ett inhemskt naturaliekabinett, så började han nu sedan sitt 22:dra år att åter arbeta i vetenskapens tjänst och att så fylla alla hittillsvarande luckor, att han längre fram kunde framträda med epokgörande arbeten på nästan alla naturhistoriska gebit, mineralogi, geognosi, geologi, paleontologi, botanik och zoologi, i vids. träckaste omfång, samt anthropologi. Nästan ingen annan naturforskare kunde kunna mäta sig med honom i den omfattande blick han på denna väg vunnit, och dermed sammanhänger väl hans universal kändedom om lifvets allmänna vilkor.

Ett bestämmande inflytande på gestaltningen af hans framtida lefnadsplan utöfvade på honom redan tidigt läsningen af Alexander von Humboldts rese- och naturskildringar. Han hade läst dem åter och åter och så hade hos honom den brinnande önskan uppstått att lära känna fjerran länder och den tropiska naturen i yppigheten af sin alstringsförmåga, en önskan som i rikaste mon blef tillfredsställd derigenom, att han såsom naturforskare fick ansluta sig till »Beagle's» expedition, under anförande af den sedan vordne guvernören på Nya Zeland och grundläggaren af väderlekstelegrammen kapt. Rob. Fitzroy. Denna expedition hade främst till uppgift att närmare bestämma Sydamerikas kust och att sträcka sina hydrografiska undersökningar till Söderhafvet och Australiens kuster, men den lemnade äfven den resande tillfälle att från de besökta kusterna företaga vidsträckta geologiska och naturhistoriska expeditioner till det inre af kontinenterna och öarne, och här var det isynnerhet åt La Plata, Patagonien, Eldslandet och Chili, som han kunde egna omfångsrika studier. I sin »En naturforskares resa kring jorden», har Darwin efter sin dagbok gifvit en utförlig och färgrik skildring af denna femåriga expedition (december 1831 till den 6 oktober 1836),

*) Darwin har alltid erkänt nödvändigheten och oumbärligheten af vivisektionen för vetenskapliga ändamål och man får därför ingalunda förväxla hans deltagande i denna rörelse med de oklara sträfvandena hos vissa andra partier som fullföljt sina egna mål.